

جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۳۹۸، دوره ۱، شماره ۴

مطالعه ابعاد سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان دهستان مینو بار شهرستان آبادان^۱

سعید ملکی*^۱، سعید امانپور^۲، زینت هاجری^۳

۱- استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز

۲- دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه شهید چمران اهواز

malekis@scu.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۰۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۲۸

چکیده

سرمایه اجتماعی یک عامل کلیدی پنهان در توسعه روستایی و بهره‌وری عوامل تولید به حساب می‌آید. ساختار سرمایه اجتماعی بر روابط بین انسان و نهادهای تأکید دارد و در برگیرنده مواردی از قبیل قوانین، شبکه‌های اجتماعی، انجمن‌ها، نهادها، نقش‌ها، رویه‌ها و... است. هدف اصلی این تحقیق مطالعه ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان دهستان مینو بار شهرستان آبادان است. این تحقیق از نظر هدف کاربردی نوع توصیفی و همبستگی است جامعه آماری این پژوهش کلیه ساکنان دهستان مینو بار در شهرستان آبادان می‌باشد که در این تحقیق نمونه پژوهش به صورت تصادفی در میان ۱۸۵ پرسش شونده توزیع شد. ابزار گردآوری داده‌های تحقیق پرسشنامه محقق ساخت است. نتایج نشان داده است که بین ارتباط اعتماد اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری باهم دارند. یعنی اعتماد اجتماعی بر توسعه روستایان تأثیرگذار می‌باشد و بین ارتباط انسجام اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری دارد یعنی انسجام اجتماعی در دهستان مینو بار باعث توسعه روستایی شده است و بین ارتباط مشارکت اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری دارد یعنی مشارکت اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار تأثیر بسزایی دارد روستاییان از وضعیت اجتماعی و توسعه روستایی در این دهستان رضایت دارند.

کلید واژه: روستا، توسعه، سرمایه اجتماعی، دهستان مینو بار، شهرستان آبادان.

^۱ . این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم زینت هاجری تحت عنوان "مطالعه ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان دهستان مینو بار شهرستان آبادان" تحت نظر استادان راهنما و مشاور انجام شده است.

بیان مسئله

توسعه یک فرایند یادگیری و تعامل است و سرمایه اجتماعی به‌عنوان روح و نرم افزار این فرآیند از طریق مواردی مانند ایجاد اعتماد، بهبود آگاهی و شناخت و مهارت برای شروع و اجرای همکاری‌های جدید کمک می‌کند (lehto, 2001: 1). تجربه تاریخی فرآیند توسعه در کشورهای توسعه یافته، این امر را روشن ساخته است که توسعه روستایی یک ضرورت بنیادی برای توسعه ملی است و می‌بایست در اولویت برنامه‌های توسعه قرار گیرد (رضوانی، ۱۳۸۱: ۲۲۱). امروزه، سرمایه اجتماعی به یک مفهوم بسیار مرسوم، مبدل شده و به‌صورت شعار روز سیاستمداران و نخبگان دانشگاهی درآمده است. سرمایه اجتماعی، مفهومی چند بعدی در علوم اجتماعی و تأثیرگذار در بسیاری از حوزه‌های جامعه است که امروزه در کنار سرمایه‌های انسانی، اقتصادی و فیزیکی، از آن نام برده می‌شود. توجه به این نوع سرمایه که در بررسی‌های اقتصادی و اجتماعی جوامع مطرح شده است، نقطه عطفی در رویکرد نظری در مطالعات توسعه می‌باشد (ناطق‌پور و فیروزآبادی، ۱۳۸۴: ۵۹). توسعه روستایی در ابعاد عینی بیشتر ناظر بر بالا بردن سطح زندگی عمومی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه در زمینه‌های فقرزدایی، تغذیه، بهداشت، اشتغال، آموزش و چگونگی گذران اوقات فراغت می‌باشد. پس برای تحقق توسعه روستایی که به دنبال بهبود بخشیدن به وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افراد یک جامعه است، شکل‌گیری و تقویت سرمایه اجتماعی لازم می‌باشد. در جوامع روستایی امروز، باوجود سرمایه‌های فیزیکی، اقتصادی و انسانی فراوان، کندی در روند توسعه روستایی مشهود است که به‌نوعی، سرمایه اجتماعی را نشان می‌دهد (محسنی تبریزی و آقامحسنی، ۱۳۸۹: ۱۴۸). بنابراین و با توجه به اهمیت سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر توسعه روستایی، در این پژوهش به دنبال یافتن پاسخی به این سؤال اصلی هستیم که آیا بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی در روستاهای دهستان مینو بار در شهرستان آبادان ارتباط وجود دارد؟

فرضیات پژوهش

- بین میزان اعتماد اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.
 - بین میزان انسجام اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.
 - بین مشارکت اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین رضایت ساکنین روستاهای دهستان مینو بار و وضعیت سرمایه اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد مردم روستاهای دهستان مینو بار از وضعیت توسعه روستایی رضایتمند هستند.
- پیشینه

افروخته (۱۳۹۳)، در پژوهشی تحت عنوان «نقش سرمایه اجتماعی بر توسعه روستایی دهستان چهاردانگه» نتایج تحقیق نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین سطح سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی وجود دارد که در آن مؤلفه‌های مشارکت، آگاهی و اعتماد عوامل تعیین کننده هستند. نتایج مدل شبکه عصبی نشان دهنده این است که متغیرهای مشارکت، اعتماد و آگاهی بیشترین تأثیر را در روند توسعه دارند، در حالی که نقش انسجام اجتماعی و شبکه اجتماعی محدودتر می‌باشد.

رومیانی و همکاران (۱۳۹۳)، در تحقیقشان با عنوان «تحلیلی بر اثرات سرمایه اجتماعی بر روی توسعه پایدار روستایی دهستان رومشگان غربی - شهرستان کوه‌دشت» نشان که بین ابعاد اعتماد، مشارکت و توسعه پایدار روستایی رابطه مثبتی وجود دارد ولی بین بعد انسجام و نهادهای محلی و توسعه پایدار روستایی رابطه منفی وجود دارد و انسجام و توسعه پایدار روستایی هیچ رابطه‌ای وجود ندارد و در نهایت آزمون نشان می‌دهد، میزان اعتماد مردم محلی به همسایگان، شوراها، اسلامی و دهیاری و نیروی انتظامی، نهادهای محلی و غیره در منطقه مورد مطالعه افزایش چشمگیری نسبت به مهر و موم‌های قبل داشته است و به همین جهت این بعد مهم‌ترین عامل در بین مؤلفه‌های اجتماعی در توسعه پایداری روستایی شناخته شده است.

علیایی (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «تحلیلی بر رویکرد مشارکت اجتماعی روستاییان در برنامه‌های توسعه پایدار روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران» به این نتایج دست یافت که متأسفانه جلب مشارکت اجتماعی روستاییان، به دلیل تغییر در تفکر دولت‌هایی که بر سر کار آمده‌اند، با تغییر رویکرد مواجه بوده و برنامه‌های پیش‌بینی شده نیز با دانش و بینش جامعه روستایی، هماهنگی لازم را نداشته است. این روند باعث شده است که توسعه روستایی با چالش‌های همانندی، مهاجرت، بیکاری، تخلیه روستاها و ... مواجه گردد. علیرغم هزینه‌های هنگفتی که توسعه روستایی برای دولت داشته و امکانات رفاهی چندین برابری که نسبت به گذشته برای روستاها در نظر گرفته شده است، روند مهاجرت به شهرها؛ به‌ویژه در میان جوانان رو به فزونی نهاده است.

احمدی (۱۳۹۵)، در پژوهشی تحت عنوان «تحلیلی بر سرمایه اجتماعی در اخلاق زیست محیطی روستاییان مطالعه موردی دهستان چاپاره شهرستان زنجان» یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد بر اساس سرمایه اجتماعی، تفاوت معناداری در میزان اخلاق زیست محیطی روستایی به دست آمده و جهت این رابطه نیز مثبت برآورد شده است که نشان دهنده وجود رابطه مستقیم وجود می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت که با افزایش سرمایه اجتماعی میزان اخلاق زیست محیطی نیز افزایش پیدا می‌کند.

قنبری و همکاران (۱۳۹۶)، در تحقیقشان با عنوان «بررسی ارتباط بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان مورد مطالعه: روستاهای شهرستان ایلام» نتایج تحقیق نشان دهنده این است که سرمایه اجتماعی تأثیر چشمگیری بر توسعه روستایی دارد و می‌تواند بر اعتمادپذیری و روحیه همکاری میان نیروهای انسانی برای رسیدن به اهداف اقتصادی جامعه تأثیر مثبت داشته باشد. سرمایه اجتماعی، ضمن شکل دهی به مجموعه قواعد و قوانین اخلاقی و رفتاری در مناطق روستایی، به رفتار افراد نیز شکل می‌دهد و کمک می‌کند تا سرمایه انسانی و سرمایه مادی و اقتصادی بتوانند باهم و در تعامل با یکدیگر، به رشد و پویایی دست یابند؛ همچنین با استفاده از همانندی‌ها و همسانی‌های افراد روستا از جهات گوناگون، باعث ایجاد روحیه اعتماد

متقابل، مشارکت و آگاهی می‌شود و در خدمت منافع اقتصادی قرار می‌گیرد و بستر و فضایی ایجاد می‌کند که ضمن کاهش هزینه‌های استفاده از نیروهای انسانی، تعامل بین آن‌ها نیز افزایش یابد؛ در نتیجه باعث افزایش توسعه روستایی می‌شود.

پومکاو (۲۰۰۶)، در پژوهش خود که در زمینه «سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی در تایلند» انجام گرفت، به این نتیجه دست یافت که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی از قبیل صداقت و همکاری، به افزایش سطح مشارکت و توسعه در جامعه منجر می‌شود.

رابرت پاتنام (۲۰۰۶)، در پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی: سنجش و پیامدها» به انجام رسیده است. هدف اصلی این مطالعه، تعریف سرمایه اجتماعی، اندازه‌گیری سرمایه اجتماعی و معرفی برخی از شواهد پیامدهای سرمایه اجتماعی است که به توصیف یک مجموعه از شاخص‌ها می‌پردازد: عضویت رسمی و مشارکت در بسیاری از شکل‌های متفاوت شبکه‌های غیررسمی، اعتماد اجتماعی و مشارکت.

گریپ (۲۰۰۷)، در تحقیق خود با عنوان «موضوع مهاجرت روستا - شهری را با دیدگاه سرمایه اجتماعی» بررسی کرده است. او معتقد است که سطوح توزیع منابع سرمایه اجتماعی به تغییر در پویایی اقتصادی - اجتماعی و جمعیتی مناطق روستایی منجر شده است.

روش تحقیق

این مطالعه توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

روش گردآوری اطلاعات

داده‌های مورد نیاز این پژوهش بر اساس دو روش ذیل جمع‌آوری شده است:

الف- مطالعات کتابخانه‌ای

جهت تدوین مبانی نظری تحقیق از کتب و مقالات معتبر فارسی و لاتین استفاده شده است.

ب- مطالعات میدانی

برای گردآوری داده‌های مورد نیاز تحقیق پرسشنامه استفاده و بین جامعه آماری توزیع خواهد شد. این اطلاعات ما را در پیدا کردن معیارها و شاخص‌هایی برای سنجش موضوع تحقیق یاری می‌دهد. در واقع این تحقیق به دنبال جمع‌آوری اطلاعات برای توصیف شرایط موجود و آزمون فرضیه برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق است.

ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری اطلاعات به صورت جمع‌آوری پاسخ‌های ارائه شده به پرسشنامه پژوهش بود. پژوهشگر ضمن معرفی خود و توضیح در مورد اهمیت موضوع مورد تحقیق از شرکت کنندگان تقاضا می‌نمود که پرسشنامه‌ها را به درستی مطالعه نموده و به سؤالات آن پاسخ دهند. پژوهشگر با حضور خود به سؤالاتی که پیش می‌آمد پاسخ می‌داد و توضیحات لازم را ارائه می‌داد. جهت حفظ اطلاعات ارائه شده محقق شخصاً پرسشنامه را جمع‌آوری می‌نمود و در نهایت یافته‌ها به صورت کلی ارائه شدند.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری تحقیق، کلیه ساکنان روستاهای دهستان مینو بار آبادان می‌باشد که در این تحقیق روستاها (جامعه آماری) که در این روستاها افرادی را به تصادف انتخاب نموده و بین ۱۸۵ نفر آن‌ها پرسشنامه‌ها توزیع گردیده است.

روش‌های تجزیه و تحلیل

داده‌های خام با استفاده از فنون آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. تجزیه و تحلیل داده‌ها در نرم افزارهای آماری SPSS و برای ترسیم نمودار از نرم افزار EXSEL استفاده می‌شود.

پایایی و روایی

پرسشنامه‌ها روایی آن‌ها توسط اساتید تأیید شده است و برای پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده که طی یک نمونه‌گیری مقدماتی ضریب آلفای کرونباخ برای بررسی مطالعه ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان دهستان مینو بار شهرستان آبادان محاسبه شد که نشان دهنده پایایی پرسشنامه‌های تحقیق می‌باشد.

جدول ۱: آلفای کرونباخ وضعیت سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی دهستان مینو بار

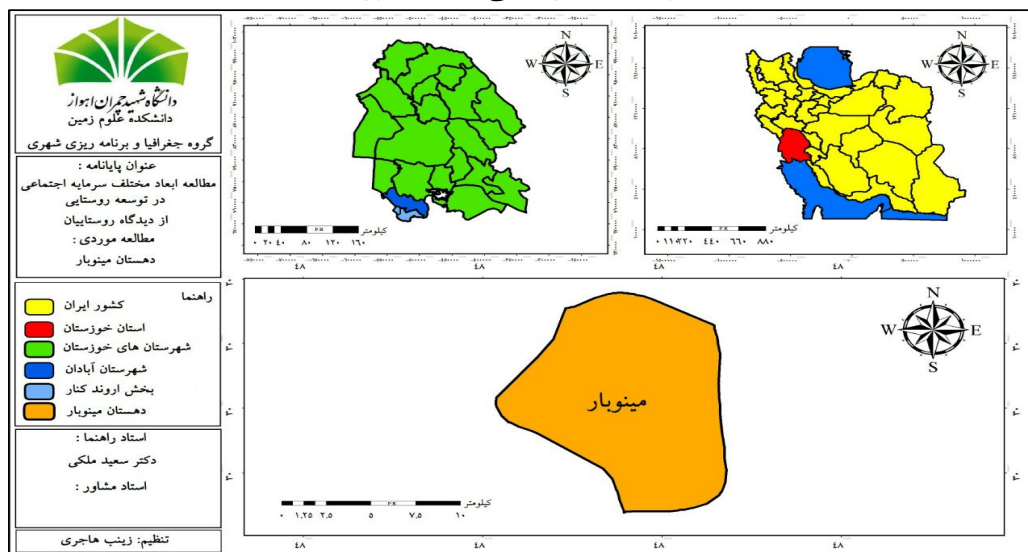
متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	نتیجه
سرمایه اجتماعی	۰,۸۹	پایا
توسعه روستایی	۰,۸۴	پایا

موقعیت جغرافیایی دهستان مینو

طبق تقسیمات سیاسی کشوری، شهرستان آبادان دارای دو بخش مرکزی و مینو می‌باشد که بخش مرکزی آن شامل سه دهستان " حومه غربی، غرب کارون و حومه شرقی " و بخش مینوی آن شامل دهستان " مینو " به مرکزیت مینوشهر می‌باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). جزیره مینو (صلبوخ)، بخشی از شهرستان خرمشهر است که در جنوب غربی شهر و در حاشیه جاده بین آبادان و خرمشهر قرار دارد. دهستان مینو از سه نقطه با کشور عراق و از یک نقطه با ایران هم مرز است. قبل از جنگ تحمیلی تعداد ۴۱ روستا داشت که اکنون به ۲۶ روستا رسیده است. مابقی روستاها در محدوده ممنوعه، نزدیک به مرز آبی با عراق قرار گرفته اند. جزیره مینو بشکل گلابی است این

محدوده با ۱۲۵ هزار متر طول و ۳۰۰ متر عرض می باشد. فاصله مینوشهر به عنوان مرکز بخش مینو، از خرمشهر مرکز شهرستان ۱۵ کیلومتر، از اهواز مرکز استان ۱۳۵ کیلومتر و از تهران مرکز کشور ۱۰۱۵ کیلومتر است. این دهستان از شرق در مجاورت دهستان بهمنشیر شمالی واقع در بخش مرکزی آبادان، از شمال به دهستان حومه شرقی واقع در بخش مرکزی خرمشهر و از غرب و جنوب در مجاورت با کشور عراق قرار دارد. دهستان مینو از سمت شرق، غرب و جنوب با رودخانه اروند، و از شمال با رود جُرف محصور است. تعداد روستاهای دهستان مینو، ۱۲ روستا است (سازمان منطقه آزاد تجاری اروند، ۱۳۹۴).

نقشه ۱: موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

یافته‌های تحقیق

تحلیل توصیفی داده‌ها

سن پاسخ دهندگان

در بررسی اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه‌ها، فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس سن مطابق جدول ۲ می‌باشد.

جدول ۲: توزیع فراوانی مربوط به سن پاسخ دهندگان

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
۱۵-۲۵	۵۰	۲۷,۰	۲۷,۰
۲۶-۳۵	۹۲	۴۹,۷	۷۶,۸
۳۶-۴۵	۲۹	۱۵,۷	۹۲,۴
۴۶ بالاتر	۱۴	۷,۶	۱۰۰
جمع	۱۵۸	۱۰۰	

منبع: نگارنده

طبق جدول (۱-۴) مشاهده می‌شود بیشترین فراوانی مربوط به سن افراد مربوط به سطح ۲۶ تا ۳۵ سال برابر با ۹۲ نفر (۴۹/۷ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به سن افراد نیز مرتبط به رده سنی ۴۶ سال به بالا سال برابر با ۱۴ نفر (معادل ۷/۶ درصد) می‌باشد.

جنسیت

در بررسی اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه‌ها؛ فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس جنسیت مطابق جدول (۲) می‌باشد
جدول ۲: توزیع فراوانی مربوط به جنسیت پاسخ دهندگان

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
زن	۸۰	۴۳,۲	۴۳,۲
مرد	۱۰۵	۶۵,۶	۱۰۰
جمع	۱۸۵	۱۰۰	

منبع: نگارنده

طبق جدول (۲) مشاهده می‌شود بیشترین فراوانی مربوط به جنسیت را مردان برابر با ۱۰۵ نفر (۶۵/۶ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به زنان برابر با ۸۰ نفر (معادل ۴۳/۲ درصد) می‌باشد.
میزان تحصیلات

در بررسی اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه‌ها، فراوانی آزمودنی‌ها بر اساس میزان تحصیلات مطابق جدول و نمودار (۳) می‌باشد.

جدول ۳: توزیع فراوانی مربوط به میزان تحصیلات پاسخ دهندگان

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
دیپلم	۴۹	۲۶,۵	۲۶,۵
فوق دیپلم	۴۲	۲۲,۷	۴۹,۲
لیسانس	۷۸	۴۲,۲	۹۱,۴
فوق لیسانس بالاتر	۱۶	۸,۶	۱۰۰
جمع	۱۸۵	۱۰۰	

منبع: نگارنده

مطابق جدول (۳) مشاهده می‌شود که بیشترین فراوانی مربوط به میزان تحصیلات افراد مربوط به سطح لیسانس ۷۸ نفر (۴۲/۲ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به میزان تحصیلات افراد مربوط به سطح فوق لیسانس به بالاتر ۱۶ نفر (۸/۶ درصد) می‌باشد.

وضعیت تأهل

جدول ۴: توزیع فراوانی مربوط به وضعیت تأهل پاسخ دهندگان

سن	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی
مجرد	۶۰	۳۲,۴	۳۲,۴
متأهل	۱۲۵	۶۷,۶	۱۰۰
جمع	۱۱۰	۱۰۰	

منبع: نگارنده

مطابق جدول (۴) مشاهده می‌شود که ۱۲۵ نفر (۶۷/۶ درصد) از پاسخ دهندگان متأهل و ۶۰ نفر (۳۲/۴ درصد) از پاسخ دهندگان را مجردها تشکیل می‌دهند.

یافته‌های استنباطی

آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

برای استفاده از تکنیک‌های آماری می‌بایست ابتدا مشخص شود داده‌های جمع آوری شده دارای توزیع نرمال می‌باشد یا نه؟ در صورت نرمال بودن توزیع داده‌های جمع آوری شده برای آزمون فرضیه‌ها می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد در غیر این صورت می‌بایست از آزمون‌های نا پارامتریک استفاده نمود. بدین منظور از آزمون کولموگروف – اسیمرنوف برای تعیین نرمال بودن توزیع متغیرهای مستقل و وابسته استفاده می‌کنیم. بر اساس نتایج حاصل؛ از آزمون‌های مناسب جهت بررسی صحت و سقم فرضیات تحقیق استفاده می‌کنیم.

-آزمون کولموگروف – اسیمرنوف برای تعیین نرمال بودن داده‌ها

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 = \text{توزیع متغیر } A \text{ نرمال نیست} \\ H_1 = \text{توزیع متغیر } A \text{ نرمال است} \end{array} \right.$$

با توجه به نتایج جدول زیر اگر سطح معنی داری کوچک‌تر از مقدار خطا باشد؛ آنگاه صفر را می‌پذیریم در غیر این صورت فرض صفر را رد می‌کنیم.

جدول ۵: آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

نتیجه فرضیه	سطح معناداری	آماره آزمون	متغیر
تائید فرضیه	۰,۰۳۸	۰,۰۶۸	اعتماد اجتماعی
تائید فرضیه	۰,۰۰۰	۰,۰۹۵	انسجام اجتماعی
تائید فرضیه	۰,۰۰۲	۰,۰۸۶	مشارکت اجتماعی
تائید فرضیه	۰,۰۳۵	۰,۰۶۸	توسعه اقتصادی
تائید فرضیه	۰,۰۱۴	۰,۰۷۵	توسعه اجتماعی
تائید فرضیه	۰,۰۰۰	۰,۱۰۴	توسعه محیطی کالبدی

منبع: نگارنده

با توجه به جدول فوق ملاحظه می‌شود که توزیع کلیه متغیرهای تحقیق نرمال می‌باشد. فرضیه‌های پژوهش

در این قسمت با استفاده از نتایج آزمون تی استیودنت یک‌طرفه به بررسی فرضیات پژوهش پرداخته می‌شود. فرضیه اول

بین میزان اعتماد اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۶: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه اول

متغیر	سطح معناداری	ضریب همبستگی
اعتماد اجتماعی	۰,۰۰۱	۰,۳۰۱

با توجه به سطح معناداری بین ارتباط اعتماد اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۱ کوچک‌تر از مقدار خطای ۵ درصد می‌باشد لذا می‌توان گفت در سطح خطای ۵ درصد؛ ارتباط اعتماد اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری باهم دارند.

فرضیه دوم

بین میزان انسجام اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه اول

متغیر	سطح معناداری	ضریب همبستگی
انسجام اجتماعی	۰,۰۰۰	۰,۶۸۴

با توجه به سطح معناداری بین ارتباط انسجام اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۰ کوچک‌تر از مقدار خطای ۵ درصد می‌باشد لذا می‌توان گفت در سطح خطای ۵ درصد؛ انسجام اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری باهم دارند.
فرضیه سوم

بین میزان مشارکت اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینو بار از دیدگاه روستاییان رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۸: نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه اول

متغیر	سطح معناداری	ضریب همبستگی
	۰,۰۰۱	۰,۳۹۸

با توجه به سطح معناداری بین ارتباط مشارکت اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۱ کوچک‌تر از مقدار خطای ۵ درصد می‌باشد لذا می‌توان گفت در سطح خطای ۵ درصد؛ مشارکت اجتماعی و توسعه روستایی ارتباط معناداری باهم دارند.
فرضیه چهارم

میزان رضایتمندی روستاییان از وضعیت سرمایه اجتماعی در دهستان مینوبار با توجه به سطح معناداری مرتبط به متغیر وضعیت سرمایه اجتماعی که برابر با ۰,۰۰۰ کوچک‌تر از مقدار خطای ۵ درصد می‌باشد لذا می‌توان گفت در سطح خطای ۵ درصد رابطه معناداری بین وضعیت وضعیت سرمایه اجتماعی دهستان مینوبار وجود دارد.

جدول ۹: نتایج آزمون تی استیودنت برای بررسی فرضیات پژوهش

متغیر	آمار آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	کران پایین اختلاف	کران بالای اختلاف
وضعیت سرمایه اجتماعی	-۷۱,۵۲۴	۱۸۴	۰,۰۰۰	-۲,۱۴۱۰۶	-۲,۰۸۲۰	-۲,۲۰۰۱

فرضیه پنجم

میزان رضایتمندی روستاییان از وضعیت توسعه روستایی در دهستان مینوبار با توجه به سطح معناداری مرتبط به متغیر وضعیت توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۲ کوچک‌تر از مقدار خطای ۵ درصد می‌باشد لذا می‌توان گفت در سطح خطای ۵ درصد رابطه معناداری بین وضعیت توسعه روستایی دهستان مینوبار وجود دارد.

جدول ۱۰: نتایج آزمون تی استیودنت برای بررسی فرضیات پژوهش

متغیر	آمار آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	کران پایین اختلاف	کران بالای اختلاف
وضعیت توسعه روستایی	-۶۵,۹۲۶	۱۸۴	۰,۰۰۲	-۲,۱۱۵۲۳	-۲,۰۵۱۹	-۲,۱۷۸۵

منبع: نگارنده

جمع بندی و نتیجه گیری

همانطور که بیان شد توسعه روستایی به عنوان یکی از ابعاد توسعه با شیوه زندگی افراد یک جامعه پیوند تنگاتنگی دارد و به دنبال ایجاد بهبود در وضعیت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی یک جامعه است که برای تحقق آن نیز شکل گیری و تقویت سرمایه اجتماعی مورد نیاز می باشد. سرمایه اجتماعی ابعاد مختلفی دارد که تحلیل و شناخت آن ها می تواند در ارائه راه کارهای لازم در جهت بالا بردن ابعاد مختلف توسعه روستایی همچون توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی مؤثر باشد لذا با توجه به اهمیت و ضرورت بررسی سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی در این پژوهش به پرداختیم که نتایج نشان داده است که بین ارتباط اعتماد اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۱ کوچک تر از مقدار خطای ۵ درصد می باشد ارتباط معناداری باهم دارند. یعنی اعتماد اجتماعی بر توسعه روستایی دهستان مینوبار تأثیرگذار می باشد و بین ارتباط انسجام اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۰ کوچک تر از مقدار خطای ۵ درصد می باشد که ارتباط معناداری دارند یعنی انسجام اجتماعی در دهستان مینوبار باعث توسعه روستایی شده است و بین ارتباط مشارکت اجتماعی و توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۱ کوچک تر از مقدار خطای ۵ درصد می باشد ارتباط معناداری دارند یعنی مشارکت اجتماعی در توسعه روستایی دهستان مینوبار تأثیر بسزایی دارد و با توجه به سطح معناداری مرتبط به متغیر وضعیت سرمایه اجتماعی که برابر با ۰,۰۰۰ ($t = -71/524$) کوچک تر از مقدار خطای ۵ درصد می باشد می توان گفت روستاییان از وضعیت اجتماعی در توسعه روستایی رضایتمند هستند و با توجه به سطح معناداری مرتبط به متغیر وضعیت توسعه روستایی که برابر با ۰,۰۰۲ ($t = -65/926$) کوچک تر از مقدار خطای ۵ درصد می باشد یعنی که روستاییان دهستان مینوبار از توسعه روستایی این دهستان رضایت دارند. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات علیایی ۱۳۹۴، احمدی ۱۳۹۵، قنبری و همکاران ۱۳۹۶، بومکاو ۲۰۰۶، رابرت پانتام ۲۰۰۶ و گریپ ۲۰۰۷ همخوانی دارد. با توجه به نتایج فوق می توان گفت که امروزه سرمایه اجتماعی را می توان حلقه اتصالی سرمایه طبیعی، فیزیکی، انسانی و رشد و توسعه اقتصادی را برای جوامع محلی به ارمغان آورده است که در صورت فقدان سرمایه اجتماعی سایر سرمایه ها اثر بخشی خود را از دست می دهند از این رو موضوع سرمایه اجتماعی به عنوان یک محور اصلی برای دستیابی به توسعه به شمار می رود.

پیشنهادها و راهکارها

- تقویت بنیان‌های اقتصادی روستاها مانند ترویج قایق‌سازی و ماهیگیری جهت ایجاد زمینه اشتغال برای افزایش ضریب ماندگاری روستاییان و ارتقای حس تعلق به زادگاه
- تشکیل نهادهای مشارکتی مانند شرکت‌های تعاونی و نهادهای مردمی و غیر دولتی به منظور افزایش حی هم‌بستگی و مشارکت جویی در سطح دهستان
- تقویت امکانات فرهنگی و اجتماعی و سرمایه‌گذاری‌های زیر بنایی جهت بالا بردن روحیه روستاییان
- توسعه خدمات رفاهی برای روستاییان
- حمایت دولت (استانداردی، فرمانداری و بخش‌داری) از صادرات خرما، ماهی، صنایع دستی و...
- تقویت اعتماد، انسجام و تعامل اجتماعی با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم روستاها
- فعالیت رسانه‌های جمعی به ویژه شبکه تلویزیونی استانی جهت بالا بردن سرمایه اجتماعی.

تشکر و قدرانی

از معاونت محترم پژوهشی و فناوری و ارتباط با جامعه دانشگاه شهید چمران اهواز بخاطر حمایت های مالی سپاسگزاری می کنیم.

منابع

- افروخته، حسن، عزیزی، اصغر، مهر علی تبار فیروز جانی، مرتضی (۱۳۹۳)، نقش سرمایه اجتماعی بر توسعه روستایی دهستان چهاردانگه، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، شماره ۳۴، صص ۲۷-۴۵
- احمدی، منیژه (۱۳۹۵)، تحلیلی بر اثرات سرمایه اجتماعی در اخلاق زیست محیطی روستاییان مطالعه موردی: دهستان چاپپاره بالا؛ شهرستان زنجان، نشریه علمی پژوهشی جغرافیا و برنامه‌ریزی، شماره ۶۱، صص ۱۹-۳۵
- پاتنام، روبرت (۱۳۹۱)، دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه محمدتقی دلفروز، تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور
- توکلی، مرتضی، دهقانی، کیومرث، زارعی، رضا (۱۳۹۰)، تحلیلی بر میزان سرمایه اجتماعی در مناطق روستایی شهرستان ممسنی در بخش دشمن‌زیاری، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، شماره ۴، صص ۴۱-۵۱
- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۱)، برنامه ریزی توسعه روستایی) مفاهیم، راهبردها و فرآیندها، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران

- رومیانی، احمد، عنابستانی، علی اکبر، ولایتی، محمد (۱۳۹۳)، تحلیلی بر اثرات سرمایه اجتماعی بر روی توسعه پایدار روستایی دهستان رومشگان غربی - شهرستان کوهدشت، فصلنامه علمی-پژوهشی فضای جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، شماره ۵۹، صص ۹۷-۱۱۵
- علیایی، محمدصادق (۱۳۸۴)، تحلیلی بر رویکرد مشارکت اجتماعی روستاییان در برنامه‌های توسعه پایدار روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، «مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دوره هفتم، شماره ۳»
- فیروزآبادی، سید احمد (۱۳۸۴)، بررسی سرمایه اجتماعی در ایران و راه‌های ارتقای آن، شورای عالی انقلاب فرهنگی
- فتحی، سروش (۱۳۹۱)، تحلیلی بر نقش سرمایه بر توسعه روستایی، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۲
- قنبری، نودر، حیدرخانی، هابیل، رستمی، مسلم (۱۳۹۶)، بررسی ارتباط بین ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی از دیدگاه روستاییان مورد مطالعه: روستاهای شهرستان ایلام، فصلنامه علمی ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۵۴-۵۵، صص ۳۷-۵۷، جهاد ۹ سال، شماره ۱۱۵، جهاد سازندگی، ایران
- کلمن، جیمز (۱۳۷۷)، بنیادهای نظریه اجتماعی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی
- میری، غلامرضا، جوان، جعفر، افراخته، حسن، ولایتی، سعد الله و شایان، حمید (۱۳۸۹)، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه روستایی (نمونه موردی: منطقه پشت آب سیستان، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره چهاردهم)
- محسنی تبریزی، علیرضا و مریم آقا محسنی (۱۳۸۹)، بررسی نقش سرمایه اجتماعی در توسعه شهری مورد پژوهی: شهر محات، مدیریت شهری، شماره ۲۶
- ناطق پور، محمدجواد و سید احمد فیروزآبادی (۱۳۸۴)، سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری آن در شهر تهران، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۴
- Barr, S. (2007), "Factors Influencing Environment Attitudes and Behaviors: A U.K. Case Study of Household Waste Management", *Journal of Environment and Behavior*, 39(4), PP.435-473.
- Franke, S., (2005), "Measurement of social capital, Reference Document for Public Policy Research, Development, and Evaluation, Ottawa: Policy Research Institute (now Policy Hori-zons Canada). Canada.
- Putnam, R.d. 2006. *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: simon and Schuster.
- Reeder, R.J., Brown, D.M., (2005), "Recreation, tourism, and rural wellbeing", *United States Department of Agriculture Economic Research Report Number 7*, [on line]: <http://www.ers.usda.gov/publications/err7> (April 2005)
- Seibert, S, Kraimer, M.L, Liden,R.C,(2005) A social capital Theory of career success, *academy management journal* 44,2, 2005, THROUGH THE LENS OF

INTERSECTIONALITY, A Dissertation submitted to the, Division of Research and Advance Studies requirements for the degree of doctor of philosophy.

- *Grootaert, Christiaan (1998) social capital: the missing link? Social capital initiative working paper no5, the world bank, Washington.*
- *Garip, Filizm (2007) from migrant social capital to community development: A relational account of migration, remittances and inequality, Ph.D., Princeton University, 2007,199 pages.*